ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- މައްސަލާ ނަންބަރު: 2020/HC-A/307
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: އަހްމަދު ޒަކީ ސަރުދިހާވަންޖެހް/ ށ. ފޯކައިދޫ
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް: ނެތް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމުމަށް

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު

ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބް ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާ

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

ނިމުނު ތާރީޚު:

18 ރަޖަބު 1442

02 މާރިޗު 2021

ހައިކޯޓުގައި ގަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

13 ޖުމާދަލްއޫލާ 1442

28 ޑިސެމްބަރު 2020

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 09/Cv-C(A)/2020
- **ނިންމި ތަން:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމުމަށް
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 19 އޮކްޓޫބަރު 2020
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 04 ނޮވެމްބަރު 2020

- [illegible] އެދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ތަފްޞީލު

1. މި މައްސަލައަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 09/Cv-C(A)/2020 "[illegible] ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމިގޮތް" ބާޠިލު އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ [illegible] ނުވާކަމަށްބުނެ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ހ.[illegible]/ [illegible]، [illegible] [illegible] ފަރާތުން އެ ނިންމުން ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ބެލުނު މައްސަލައެކެވެ.

ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް

2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހ.[illegible]/ [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެއްކަމަށް 30 އޮގަސްޓް 2020 މި [illegible] ނިންމިއެވެ.[1] އެގޮތުން ކޯޓުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލަ [illegible] [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ނިންމާފައިވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 05 ވަނަ ނަންބަރަށް ޙަވާލާދީފައެވެ.[2]

---

[1] ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ ނަންބަރު 200-L/INDIV/2020/162 "ޓްރައިބިއުނަލުން [illegible] ނުވާ މައްސަލައެއްކަމަށް އަންގާ [illegible]"

[2] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 05 ގައި ބުނަނީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ [illegible] [illegible].

3. އަހްމަދު ޖަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލައިގައި، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ބެލެންޖެހޭ މައްސަލައެއްކަމުގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ނިންމުމުން އަހްމަދު ޖަލީގެ ފަރާތުން ދެން މި މައްސަލަ ހުށަހެޅީ ސިވިލް ކޯޓަށެވެ. އަހްމަދު ޖަލީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރ ނިންމަވާފައިވަނީ "މި މައްސަލައަކީ ސިވިލް ކޯޓުގައި ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ މައްސަލައެއްކަމުގައި ނުވާތީ ދަޢުވާ ފޯމް އަނބުރާ ރައްދުކުރިކަމަށެވެ."[3]

4. އަހްމަދު ޖަލީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައަކީ ސިވިލް ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ މައްސަލައެއްކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރ ނިންމަވާފައިވާ ނިންމުން ބިނާކުރި ސަބަބެއްގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރަނީ "ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއިން ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް އެ މައްސަލަތައް ބެލުން ކުރިން އިސްތިސްނާ ކުރެވުނު ދާއިރާތަކާއި ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާގެ މައްސަލަތައް، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން މިހާރު ބެލުން އިސްތިސްނާ ކުރެވިގެން ނުވާކަން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް 06 ވަނަ އިސްލާހު ގެނެވުން ނަންބަރު 22/2020 ޤާނޫނަށް ބެލުމުން އެކަން އެނގެން އޮންނަނީ، އެހެން ޤާނޫނަކުން އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައިވާ ދާއިރާތަކާއި ފަރާތްތައް ފިޔަވައި ދައުލަތުގެ ނުވަތަ އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުގެ ދާއިރާ މުޅި އެންމެހައި ވަޒީފާގެ މައްސަލަތައް ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގައި ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 28 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މައްޗަށް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ކަން އެނގެން އޮންނަނީ، އަހްމަދު ޖަލީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައަކީ އެހެން ޤާނޫނަކުން، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން މައްސަލަ ބެލުން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ދާއިރާގެ ވަޒީފާގެ މައްސަލައަކަށް ނުވާތީ ކަމުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައެވެ.

---

[3] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-D(RN)/2020/39 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން"

5. ބުނެވުނު ހަމައިގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އަޙްމަދު ޒަކީގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލައަކީ ސިވިލް ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ނެތް މައްސަލައެއްކަމުގައި އެ ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރު ނިންމަވާފައިވާތީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރު ގެ އެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ދިނުމަށް އެދި އަޙްމަދު ޒަކީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅިއެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމުމެއް" އަކީ، އަޙްމަދު ޒަކީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލަ، އެކޯޓުގެ އެންޓްރީ ނަންބަރު 2725/2020 ގެ ފޯމް ބަލައިނުގަތުމަށް ރަޖިސްޓްރާރު ނިންމަވާފައިވާ ނިންމުން ރަނގަޅުނޫން ކަމަށްބުނެ ސިވިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރު ގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ދިނުމަށް އަޙްމަދު ޒަކީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން އެކޯޓުގެ އިސްޤާޟީ ނިންމަވާފައިވާ ނިންމުމެވެ.

6. ސިވިލް ކޯޓުގެ އެންޓްރީ ނަންބަރު 2725/2020 ގެ ފޯމް ބަލައިނުގަތުމަށް ރަޖިސްޓްރާރު ނިންމަވާފައިވާ ނިންމުން ރަނގަޅުނޫން ކަމަށް ބުނެ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-D(RN)2020/39 (08 އޮކްޓޫބަރު 2020) ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައިދިނުމަށް އެދި އަޙްމަދު ޒަކީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ސިވިލް ކޯޓުގެ އިސްޤާޟީ ނިންމަވާފައިވަނީ "[illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޙްމަދު ޒަކީ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުން ބެލުމުގެ މިމައްސަލައިގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-D(RN)2020/39 (08 އޮކްޓޫބަރު 2020) ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] ހަމައެއް [illegible] [illegible] ރަޖިސްޓްރާރުގެ އެ ނިންމުން [illegible]." މިފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް

7. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 09/Cv-C(A)/2020 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމުމަށް" އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި އަޙްމަދު ޢަލީގެ ވަކީލުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ އިސްތިއުނާފީ އެއް ނުކުތާއެވެ. އެ ނުކުތާއަކީ،

7.1 އަޙްމަދު ޢަލީގެ ވަކީލުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައަކީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާހު) އަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ހާދިސާއަކާ ގުޅޭ މައްސަލައަކަށްވާތީއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާހު) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުން އަޙްމަދު ޢަލީގެ ވަކީލުން ހުށަހެޅި މައްސަލައަށް ތަޠްބީޤުވާ ޤާނޫނު ބެލުމުގެ ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، ތަޠްބީޤުވާ ޤާނޫނު ބެލުމުގެ [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ 40.1، 40.2 އަދި 40.3 ވަނަ ނަންބަރުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާ ކުރިން އޮތްގޮތާއި އެ މާއްދާއަށް ފަހުން ގެނެވުނު އިސްލާހު

8. ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 34 ވަނަ މާއްދާއަކީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ހަތަރުވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މާއްދާތަކުން އިސްތިސްނާކޮށްދީފައިވާ ފަރާތްތައް ބަޔާންކޮށްދޭ މާއްދާއެކެވެ. މި ގޮތުން އެ މާއްދާގައި ބުނާ ފަރާތްތައް، މިސާލަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] މުވައްޒަފުން، ކަނޑުދަތުރުކުރާ އުޅަނދު ނުވަތަ [illegible] [illegible] މަސައްކަތްކުރާ [illegible] މީހުންނާއި، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 04 ވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުން އިސްތިސްނާ [illegible] ފަރާތްތަކެއްކަން އެ މާއްދާ [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ. އިސްތިސްނާ [illegible] ބުނެވުނު ފަރާތްތަކުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ދީނުވެސް ހިމެނެއެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުން އިސްތިސްނާ ކުރާ އެއްބަސްވުމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން މިފަދަ މިނިވަން ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުން އެކަމުގެ ޝަކުވާ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހެޅޭނެކަމެއް ނުވެއެވެ.[4] އަދި މިފަދަ މިނިވަން ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް މައްސަލައެއް ހުށަހަޅައިފިނަމަވެސް އެފަދަ މައްސަލައެއް އެ ޓްރައިބިއުނަލަށް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ނުލިބޭކަމުގައި ކަނޑައަޅައެވެ. މިހެންކަމުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް 06 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ކުރިން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއިން އިސްތިސްނާކުރެވިފައިވާ ވަޒީފާތަކުގެ ތެރެއިން ވަޒީފާއެއް، ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްފިނަމަ އެކަމުގެ ޝަކުވާ ހުށަހަޅަން އެ މައްސަލައެއް ބަލަން ގެންދެވޭނީ ސިވިލް ކޯޓަށެވެ.

9. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާ އޮތް ގޮތުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށްލާއިރު އެ މާއްދާއިން އިސްތިސްނާކުރެވިފައިވާ ވަޒީފާތަކުގެ މައްސަލައެއް ސިވިލް ކޯޓުން ބަލައިގަނެ އެ ކޯޓަށް ބާރު މައްސަލަތަކުގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ދިޔައިރު، 22 ސެޕްޓެމްބަރ 2020 މި ތާރީޚުގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 06 ވަނަ އިސްލާހު އަމަލުކުރަން ފެށުނެވެ. ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020 ން ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް ގެނެވުނު 06 ވަނަ އިސްލާހުގައި ބުނާ ގޮތުން،[5] އެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ މާއްދާތަކަށް ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ވަޒީފާތަކަށް އިސްތިސްނާ ދީފައިވަނީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާއާއި 37 ވަނަ މާއްދާއާއި އަދި 38 ވަނަ މާއްދާއަށެވެ. މިހެންކަމުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ފަހުން ގެނެވުނު އިސްލާހުގެ ދަށުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާ އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައި ނުވުމުން،

---

[4] ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުން އެ ކަމުގެ ޝަކުވާ ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު ވަޒީފާދޭ ފަރާތުގެ ވަކިކުރުމުގެ ފިޔަވަޅުގެ ކޮޕީ ލިބޭތާ 03 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެކަމުގެ ޝަކުވާ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު ދެއްވާފައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާ ހިމެނެނީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ހިމެނޭ ބާބުތަކުގެ ތެރެއިން 04 ވަނަ ބާބުގައެވެ.

[5] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް 6 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާ.

ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ޚިދުމަތްތަކުގެ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް، ޚާއްޞަ ގޮތުން އިޚްތިޞާޞުގެ ދަށުން ހިމެނެއެވެ.

ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް 6 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނަށްފަހު ސިވިލް ކޯޓަށް އަދި ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ކަނޑައަޅާފައިވާގޮތް

10. ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް 6 ވަނަ އިޞްލާޙަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމާހަމައަށް، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައި ހިމެނޭ ޚިދުމަތްތަކުގެ ޝަރުޢީން ޚިދުމަތުގެ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުގެ ކަހަލަ މައްސަލަތަކާއި، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ބަލަންޖެހޭ މައްސަލަތަކެއް ކަމަށާއި އެފަދަ ދިމާވާ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ސިވިލް ކޯޓަށް ލިބިގެންނުވާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން މި ވަނީ ކަނޑައަޅާފައެވެ. މި ގޮތުން ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞާ ބެހޭގޮތުން އުފެދޭ މައްސަލައެއް ބަލާނީ ކޮން ކޯޓަކުންކަން ކަނޑައަޅާނީ، ޤާނޫނާއި ޚިލާފުނުވާގޮތަށް ދިޔަގޮތުން ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) އަށް ބެލުމުން އެނގޭކަމާއި، އެ ކޯޓެއްގެ އިޚްތިޞާޞް ބޭރުން އެ މައްސަލައެއް އެ ކޯޓުގައި ބެލުން ނިމުމަކަށް އެންމެހާކަމެއް ޤާނޫނުގެ ހަމަތަކުގެ މަތިން އެނގެން ހުރި ކަމަށް މި ނިންމުމުން ފާސްކުރެވޭ ސަރަޙައްދުތަކުގެ ބޭރުގައި ސިވިލް ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.[6]

11. އެހެންކަމުންވެސް މިފަދަ މައްސަލައެއް ބެލުމުގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ދެކޭ ގޮތަކީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް 6 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނަށް ކުރިން އަމަލު ކުރަމުންދިޔަ ގޮތަކީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޚިދުމަތްތަކަކީ އެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުގައިވާ މާއްދާތަކުން

---

[6] ސިވިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރގެ ނިންމުން އޮތުމުން ބަލައި ނިންމާފައިވާ ނަންބަރު 09/Cv-C(A)/2020 ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ).

އިސްތިސްނާވުން ކަމުގައިވާތީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާހަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުގައިވާ މާއްދާތަކުން އިސްތިސްނާވާ ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްފައިވާ މައްސަލަތައް، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް އެ ޓްރައިބިއުނަލަށް ލިބިގެން ނުވާނެކަމުގައެވެ.[7]

ރަޖްޢީކޮށް (retrospective) ގޮތުން ތަންފީޛުކުރުން

12. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އަންދަރު ޖަކީގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގައި އޭނާގެ ފަރާތުން ބުނާ މައިގަނޑު ވާހަކައަކީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާހު ރަޖްޢީކޮށް ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަމެއްގެ މައްސަލައަށް ތަންފީޛު ނުކުރެވޭނެކަމަށާއި، ސިވިލް ކޯޓުން ބަލަންޖެހޭ އަސަރު ކަމީ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުގެ ޤާނޫނީ ގޮތް ދެނެގަތުމަށް ބަލަންޖެހޭ މައްސަލައެއްކަމަށާއި، އަދި ވަޒީފާއިން ވަކިކުރިއިރު މި މައްސަލަ އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ އިޖުރާއާތު ދިޔަ ޙާލު މައްސަލައަކަށްވާތީ މި މައްސަލަ އަދި ސިވިލް ކޯޓުން ބަލަންޖެހޭނީ މައްސަލައެއްކަމަށެވެ.

13. ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް 6 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގައި، އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކާއި، އެ ޤާނޫނު އަމަލުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަންކަމަށް ހިނގާނެކަމަށް ބަޔާން ކޮށްފައެއް ނުވެއެވެ. ޤާނޫނުގައި ބުނާ ގޮތުން، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 06 ވަނަ އިސްލާހަށް އަމަލު ކުރަން ފަށާނީ، އެ އިސްލާހު ފާސްކޮށް ތަސްދީޤުކޮށް ދައުލަތުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެންނެވެ.

---

[7] ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުގެ ނަންބަރު 200-VTR/IJ/2021/9 "އިޖުރާއީ ޤަރާރު ނިންމުން"

14. ޤާނޫނަކީ، ޤާނޫނު އެކުލަވާލި ދުވަހުން ފެށިގެން ކުރިއަށް ހިނގާ އެއްޗެކެވެ. ޤާނޫނުގައި، އެ ޤާނޫނަކީ ކުރިއަށް ހިނގާނެ އެއްޗެއްކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ، ޤާނޫނުގެ ތާރީޚުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަމަކަށް ހިނގާނެ އެއްޗަކަށް އެ ޤާނޫނު ނުބުނެއްޖެ ޤާނޫނު މާނަކުރުމުގައި ޝަރުޢު ކުރުވާން ނުކުރެވޭނެ ކަމަށެވެ.[8] ހަމަ އެ ގޮތުން ޤާނޫނެއް ހިނގަން ފެށުނީ ވަކި ދުވަހަކުން ކަމަށް ބަޔާން ކޮށްފައިވާނަމަ، އެ ޤާނޫނެއް ހިނގަން ފެށުނީ، އެދުވަހުގެ ކުރިދުވަސް ނޫނީ ހިސާބުންކަން މާނަކުރުމުގެ ހަމައެއް ބައްދަލުވާކަމުގެ ޤާނޫނީ ބަދަލުތައް އުސޫލެވެ.[9] މީގެ އިތުރުން ޤާނޫނުގައި ސަރީހަ ބަހުން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ޙާލަތްތަކުގައި މެނުވީ ފަހުން ވުޖޫދުވާ ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން ނުވަތަ އެއީގެ ބާރު ދަށުން އަދި ވަޒީފާތަކުން ނުވަތަ އެހެން ވަޒީފާއަކުން ލިބިގެން ނުވާނެކަމުގައި ނުވަތަ އުފެދިފައިވާ ޙައްޤުތަކަށް، ވަކި ޙާލަތްތަކުގައި ލިބިދޭ އަދަބަކަށް ދުވަސް ބޭނުން ކުރުމެއް، ފަހުން ހަމަ ޤާނޫނުގެ އަސާސީ ނުވަތަ އެއީގެ ބާރު، އެ ޤާނޫނު ހުރިހާ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ މައްޗަށް ނުހިނގާނެކަމަށް (retrospective application of law) ޤާނޫނު އަސާސީގެ ހުރިހާ ބައްޔަކާއި، އަދި މިގޮތުގެ ދައުލަތުގެ އަސާސީ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ނިޒާމުގެ ޙައްޤުތަކުގެ އިސްތިސްނާ ނުކުރާ ޤާނޫނީ އަސާސީ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 19 ވަނަ މާއްދާއިން އިތުރު ބަޔާންކޮށްފައި ވެސް ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ގެ ޝަރީޢަތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.[10]

---

[8] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 (ޤާނޫނުތަކާއި ޤަވާޢިދުތައް މާނަކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ).

[9] ބުނެވުނު ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާ.

[10] ހަސަން ޢަލީ ދީދީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށް 40.1 އަދި 40.3 ގެ ބުނެވުނު އަސާސީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/SC-A/08 ގެ ޝަރީޢަތުގައި ފާހަގަ ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ.

ޤާނޫނަކުން ނުވަތަ ގަވާއިދަކުން އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ވަޒީފާ [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ތަތުބީޤު ކުރުމުގައި މީގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން އަމަލުކުރައްވާފައިވާ ގޮތް

15. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާ ނަންބަރު 2009/HC-A/203 ޤަޟިއްޔާއަށް ބަލާއިރު، އެ ޤަޟިއްޔާއަކީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް އަމަލުކުރަން ފެށުނު ތާރީޚާއި އެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލް އެ ޓްރައިބިއުނަލް އަމަލީ ގޮތުން މަސައްކަތް ފެށުނު ތާރީޚާ ދެމެދު ކުރެވިފައިވާ ވަޒީފާއާބެހޭ [illegible] އަމަލު ކުރާނެ ގޮތެއް ކަނޑައެޅިގެން [illegible] ޤަޟިއްޔާއެވެ. ބުނެވުނު ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އެއް ނުކުތާއަކީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ވަޒީފާއާބެހޭ މައްސަލަތަކަށް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ލިބިގެންނުވާނެކަމީ އެ ޤާނޫނުގެ [illegible] ކުރިން ހިނގާފައިވާ ވަޒީފާއާބެހޭ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[11] ބުނެވުނު ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅުމުން ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ [illegible] [illegible] 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[12]

---

[11] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ 2009/HC-A/203 [illegible] [illegible] [illegible] 3 ވަނަ ނަންބަރު (ހ)

[12] ބުނެވުނު [illegible] 3 ވަނަ ނަންބަރު (ށ)

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާ ނިންމުމާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުޞޫލާ ދި ތަޢާރުޟުވާކަން ތަފްޞީލުކުރުން

16. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ޤަޟިއްޔާގައި، ފަހުން ހަދާ ޤާނޫނުތަކުގެ އަސަރު ނުފޯރާ ގޮތުގެ ބޭނަށް، އެ ޤާނޫނު ހެދުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ޙާދިސާތަކުގެ މައްޗަށް ނުހިނގުމަކީ ޢާއްމު (retrospective application of law) އިސްތިސްނާއަކަށް ސާފުކޮށްދޭ ބަޔާންކުރައްވާފައިވާތީ، ޤާނޫނުގައި ސަރީޙަ ބަހުން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ޙާލަތްތަކުގައި ފިޔަވައި ފަހުން ހެދޭ ޤާނޫނުތަކުގެ ބާރު ނުފޯރާ ގޮތުގެ ދަށުން ފަހުން ހަދާ ޤާނޫނު ކުރިން ހިނގާފައިވާ ޙާދިސާތަކަށް ނުފޯރާ އުޞޫލު ނުހިނގާނެކަން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

17. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2009/HC-A/203 ޤަޟިއްޔާ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ހަމައެކަނި، ޤާނޫނަކުން ގެނެވޭ އިސްލާޙަކީ ތަޢުލީމާ ތަޢާރުޟުވާ ކުރުމުގެ ސަބަބުން، އިންސާފު ހޯދުމަށްޓަކައި ސަރުކާރު ހަމަހަމަކަން އެއް ދަރަޖަ ބަރާބަރަށް ފުރުޞަތު ހޯދުމުގައި، އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމަށް ކޯޓު ބަލާނެ ދުވަސް ހުރި ހުކުމްތަކާއިބެހޭ ގޮތުން ބަޔާންކުރެވެއެވެ.

18. ތަޢުޒީރާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާޙުގައި، އެ ޤާނޫނަށް އަމަލު ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިއަށް އުފެދިފައިވާ ތަޢުޒީރުގެ މައްސަލަތަކަށް ފަހުން ގެނެވުނު އިސްލާޙު، ތަޠުބީޤު ކުރެވޭނެކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާނެއެވެ. އަދަދަކީ ޖަލު އަދަބުގެ ދިނުމަ ތަޢުޒީރުގެ ގޮތުން އެކަށް އަދަބުދިނުމުގައި ތަޢުޒީރާއިން ތަޢުޒީރު ދިން، އެއްވަރަކީ ތަޢުޒީރާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުން އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައިވާ ޙާލަތްތަކުގައިވެސް އެ މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު އޮންނަ ދިނީ ޝަރީޢަތުން ކޯޓަށެވެ.

19. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގައި އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރެވޭނީ ހުށަހަޅާ މުއައްސަސާތަކަށް، ކުރިން އަމަލު ކުރަމުންދިޔަ އުސޫލުތަކުގެ މަތިން ބަލައިގެން[13] އެ މުއައްސަސާއެއް ވަކި ޤަވާޢިދެއްގެ ދަށުގައި ކަނޑައެޅިފައި ހުރިހާ ޤާނޫނީ ބަރޯސާ ކަންތައްތަކާ ޤާނޫނުން ލިބިދޭ މުއައްސަސާތަކުން ނޫނެވެ. އެއާއި ދިމާލަށް ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހުރިހާ މުއައްސަސާއެއް ހިންގުމަށްޓަކައި ކަނޑައެޅޭ އަދި މުއައްސަސާއެއް ހިންގާފައިވާ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުން ލިބިދޭ ކުރި ވަކި މުއައްސަސާއެއް އޮތުމެވެ. އެއީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން 03 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ. އެ ނުވަތަ ކަނޑައަޅާފައިވާ ހުރިހާ މުއައްސަސާއެއް ބަލައިގެން މުއައްސަސާ ހިނގާފައިވާ އިދާރީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދިވެހިން ނުވާނަމަ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުން ބެލުމެއް ނެތެވެ.[14]

20. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ އިސްތިހާރު ގަވާއިދުގެ ޤާނޫނު ފާސްކުރުމުގެ ކުރިން، އެ ޤާނޫނުގެ އަމަލު ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ވަޒީފާގެ މުއައްސަސާތަކުގެ ބޭނުމަށް ހިނގުމުގެ އިސްލާހުތަކުގައި މަސައްކަތްތަކާ ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުގެ މުއައްސަސާތަކަށްވެސް ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތައް މުއައްސަސާތަކުގެ ހިންގުމުގައި ބެލެނިވެރިކަމުގެ އެއް ނިޒާމަކަށްވުރެ، އަދި ފަރާތެއް ވަޒީފާއިން ވަކިކުރެވިދާނެ މުއައްސަސާއަށްވެސް، ވަޒީފާއިން ވަކިކުރާ ގޮތް މަސައްކަތުގެ ތެރޭގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައް ހިނގުމެވެ. އަދި އެކަމުގެ ދަށުން ނިޒާމަކަށްވުރެ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބާރު ލިބިގެން މަސައްކަތުގެ ތެރޭގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަދި މުއައްސަސާއެއް ހިންގުމުގެ ފުރުޞަތު ތަނަވަސްކުރުމާއި ނިޒާމުތަކަށް އިންސާފު ހޯދުމަށް އެއް ގޮތް ބަދަލުކުރުމެވެ. އެހެންކަމުން މުދަލާއި ހިނގާފައިވާ، ޤާނޫނުގެ ގޮތުން އިސްލާހަށް ތަޢުލީމީ ބައިތަކުގެ ސަމާލުކަން އެކަމުގެ ބޭނުން އެކަން ކުރުމާއި ފަރާތަކާއި އެހެން ބަދަލުގެނައުމެވެ.

---

[13] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 06 ވަނަ އިސްތިހާރު ގަވާއިދުގެ ޤާނޫނު އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން.

[14] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެދީ، ވަޒީފާއިން ވަކިކުރި ތާރީޚުން ފެށިގެން ދިވެހިރާއްޖެ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެކަމުގެ ސަބަބު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝަކުވާގެ ހަމަތަކާ ވިސްނުންތަކެއްވެއެވެ.

.21 މި މައްސަލައިގައި ފެންނަން ހުރި [illegible] މައްޗަށް ބަލާއިރު، [illegible] [illegible] މި މައްސަލަ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހަޅަން ޤާނޫނު [illegible] [illegible] މަސްދުވަސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] 3 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޓްރައިބިއުނަލަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅަން [illegible] [illegible] [illegible] ފުރުސަތެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ [illegible] [illegible] 06 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ނަންބަރު 2014/SC-A/41 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

.22 ވީމާ، އިސްވެދިޔަ ސަބަބުތަކަށް [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާގެ ރައުޔު

23. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 09/Cv-C(A)/2020 "ތަޙްސީލްކުރުމުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމުމާގުޅޭ" އިސްތިއުނާފުކުރަމުން އަންނަނީ ބަޔާ ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ހުށަހަޅާފައިވާ އަންނަ ނުކުތާތަކެވެ. އެ ނުކުތާތަކަކީ؛

.23.1 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 09/Cv-C(A)/2020 ނިންމުމާގުޅޭ މައްސަލައަކީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020 ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޤުފުގެ ޤާނޫނު) އަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާޙު) ގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ހާދިސާއަކާ ގުޅޭ މައްސަލައަކަށްވާއިރު، ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޤުފުގެ ޤާނޫނު) އަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާޙު) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 09/Cv-C(A)/2020 މައްސަލައަށް ރަޖްޢީކޮށް ޤާނޫނު ތަޠްބީޤު ކޮށްފައިވަނީ، ރަޖްޢީކޮށް ޤާނޫނު ތަޠްބީޤުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ފައިސަލާގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާތަކުގެ 40.1 , 40.2 އަދި 40.3 ވަނަ ނަންބަރުތަކުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

އަޙްމަދު ޒަކީގެ ވާރުތުން ހަޤީޤަތުގައި ފުރަގަސްދޭ ކަންކަން

24. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ބަލައިގަތުމަށްޓަކައި ބަހުސްކުރުމުގެ ގޮތުން، އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އަޙްމަދު ޒަކީގެ ވާރުތުން ހަޤީޤަތުގައި ފުރަގަސްދޭ މައިގަނޑު ކަންތައްތަކަކީ؛

.24.1 ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޤުފުގެ ޤާނޫނު) އަށް 06 ވަނަ އިސްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު) ތަސްދީޤުކުރެއްވީ އެ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރާ ހަމައަށް، ހިންގުމުގެ އިސް މަޤާމުގައި އަދާކުރި ވާރުތަކުރުމުގެ ވަޤުފުގެ ވާރުތުން އަދި އިމާރާތްތަކާގުޅޭ، ވަޤުފުގެ މައްސަލައިގައި ބަލައިގަންނަހަކަށް

ކޮޅަކީ ސިފައިން ކޮޅުކަމަށެވެ. އެއީ، އެގޮތަށް މަޤާމުތަކުގައި ފުލުހާ އަދާކުރާ ޚިދުމަތެއް، ފުލުހުންގެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުން އިސްތިސްނާވެފައިވާކަމަށް ފުލުހުންގެ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއެވެ.

.24.2 އަސްކަރީ ޗާޕް ފުލުހުން ފަރާތުގައި އަޅުވާލަނީ ޤާނޫނަކުން ބަލާއިރު، އެ މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ފުލުހުންގެ ޤާނޫނުން ޖިނާއީ ބަދަލުގައިކަމަށް ލިބިގެން ނުވާކަމަށްވާތީ، އަދި އަސްކަރީ ޗާޕް ފުލުހުން ފަރާތުގައި އެގޮތަށް މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ލިބިފައި އޮތީ ސިފައިން ކޮޅަށް ކަމުގައެވެ.

.24.3 ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ފުލުހުންގެ ޤާނޫނު) އަށް 06 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު) ގައި، އެޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކުން، އެ ޤާނޫނު އަމަލުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަންކަމަށް ހިނގާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާ ކަމަށެވެ.

.24.4 ދަޢުވާކުރާ ޤާނޫނު ތަޢާރަފުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު، ވަކި ހާލަތެއްގައި އަދަބުކަން ދޫވީ ފުރިގެ ކަމާއި ވިއަސް، ފަހުން ހަދާ ޤާނޫނުއެއްގެ އަސަރު ނުފޯރާ ގޮތުގެ ބޭނީ، އެ ޤާނޫނު ހެދުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ޖަރީމާއެއްގެ މައްޗަށް ނުހިނގުމާ (retrospective application of law) އަމަލު އުސޫލުކަން ސާފުކޮށްދެއްވާފައި، މިއީ ދުނިޔޭގެ އެކި ކަންކަމާބެހޭ ޤާނޫނީ ނިޒާމުތަކުގައިވެސް އިސްތިޤުރާރުވެފައިވާ އުސޫލުކަމުގައިވާ، އެ އުސޫލަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 19 ވަނަ މާއްދާއިން އިޝާރާތް ބާރުވެރިކަމުގެ ދޭހަވާއިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 (ދުސާ ނަސީރު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީސް) ގެ ޝަރީޢަތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށެވެ.

24.5. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު، މިމައްސަލަގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިޞްލާޙުން އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަމަކަށް، އެ އިޞްލާޙުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތައް ހިނގާނެ ގޮތަކީ، ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަންކަމަށް ފަހުން މި ގެނެވުނު އިޞްލާޙުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތައް ހިނގާނެކަމަށް ސަރީޙަކޮށް އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތުގައިކަން މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުން އެނގޭކަމުގައެވެ.

24.6. އިސްވެ ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، އަޙްމަދު ޢަލީގެ ފަރާތުން ދެކެނީ، އަޙްމަދު ޢަލީ ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްފައިވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް 06 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު) އަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ކަމުގައިވާތީ، އަޙްމަދު ޢަލީ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރިއިރު، އެފަދަ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިފައި އޮތީ ސިވިލް ކޯޓަށް ކަމުގައިވާތީ، އަޙްމަދު ޢަލީ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރި މައްސަލަ ބަލަންޖެހޭނީ ސިވިލް ކޯޓުން ކަމުގައެވެ.

މި މައްސަލާގައި ޖަވާބުދޭންޖެހޭ ނުކުތާ

25. މި މައްސަލާގައި ހައިކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހިފައިވަނީ، އަޙްމަދު ޢަލީ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރި މައްސަލަ ބަލަންޖެހޭނީ، އަޙްމަދު ޢަލީ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރިއިރު، އެފަދަ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިފައި އޮތް ސިވިލް ކޯޓަށް ތޯ؟ ނުވަތަ އަޙްމަދު ޢަލީގެ ވަޒީފާގެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން، އެފަދަ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް 2020 ސެޕްޓެމްބަރު 22 ވަނަ ދުވަހު ގެނެވުނު އިޞްލާޙުން ގެއްލި، ވަޒީފާގެ އެފަދަ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ޓްރައިބިއުނަލަށް

އެ ޤާނޫނުން ހުރިގޮތް ދިވެހިރާއްޖޭ އަސާސީ ޙައްޤު ވަޒީފާގެ މި މަސައްކަތް ކުރަންޖެހޭނީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤަވާޢިދުތަކުންތޯ؟ މި ނުކުތާގެ މައްޗަށެވެ.

ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް 6 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ކުރިން ވަޒީފާގެ ދިރުން މަސައްކަތްތަކުގައި ޢަމަލުކުރެވުނު ގޮތް

26. ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 34 ވަނަ މާއްދާއަކީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ހަތަރުވަނަ ޖަދުވަލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދާއިރާތަކުން އިސްތިސްނާކުރެވިދާނެ ހާލަތްތަކާއި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މާއްދާއެކެވެ. އެ މާއްދާގައި ބުނާ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 04 ވަނަ ޖަދުވަލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުން އިސްތިސްނާ ދިނުމާ ދާއިރާތަކުގެ ތަފާސީލު، ހިންގުމުގެ އެއް މަސައްކަތްތަކުގައި ވާނީ ހިމެނިފައެވެ. މި ހާލަތުގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުން އިސްތިސްނާކޮށްފައި ވުމުން، އެ މާއްދާއިން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ހަމަ މިނޫނަ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރެވިގެން ހަރަކާ މަސައްކަތެއް ވަޒީފާގެ ޤަވާޢިދުތަކުން ބޭރުގައި ނުވެއެވެ. ވުމާއެކު، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއަށް 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 ގައި އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ކުރިން، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައި އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ހަރަކާތް ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމަށް އެހެން މަސައްކަތަށް ބަދަލުން ގެނިއައީ ސިވިލް ކޯޓުންނެވެ. އެއީ، އެހެން ހަރަކާތްތަކުގެ މަސައްކަތަށް އޮތް ވަޒީފާގެ ޤަވާޢިދުތަކުން ބޭރުގެ އިދާރީ ނަޒަރުން، އެހެން މަސައްކަތްތަކާއިވެސް އިންސާފު ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި، ސިވިލް ކޯޓަށް އެހެން މަދަނީ މަސައްކަތަށް ބަދަލުން ދިވެހި އެއް ޤާނޫނު އިދާރީބާރުގެ މައްޗަށް ބިނާކުރެވިގެންނެވެ.

ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއަށް ގެނެވުނު އިސްލާޙު

27. ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް 6 ވަނަ އިސްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު އިސްލާޙުތަކުގެ ތެރޭގައި، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއަށްވެސް އިސްލާޙު ގެނެވި، މި އިސްލާޙަށް 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 އިން ފެށިގެން އަމަލުކުރަން ފަށާފައިވެއެވެ. ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު މި އިސްލާޙުގައި، އިސްތިސްނާވާ މުވައްޒަފުންގެ ބާބުގައި 34 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި މިހާރު ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ؛

> "ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަރާތްތައް މި ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާއާއި 37 ވަނަ މާއްދާއާއި 38 ވަނަ މާއްދާއިން އިސްތިސްނާވާނެއެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު މި އިސްލާޙުގެ ދަށުން، 34 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާ އިސްތިސްނާ ކޮށްފައި ނުވެއެވެ. ވީމާއެކު، މިގޮތުން ގެނެވުނު އިސްލާޙުގެ ދަށުން، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކަށް މަސައްކަތުގެ ގަޑިއިރުގެ އިތުރުގަޑީގެ ވަޒީފާދޭ ޤަރާރުއިންނަމަވެސް ލިބިގެން ދެއެވެ. އަދި އެގޮތަށް ވަޒީފާގެ މަސައްކަތުން ސިވިލް ކޯޓުން ބަލަހައްޓާ އަދި އަޅުން ނިމުމަކަށް އަންނާނެއެވެ.

ރަޖްޢިއްޔާތު ޤާނޫނު ތަޠުބީޤުނުކުރެވުން (مبدأ عدم رجعية القوانين)

28. މި މަސްއަލައަށް އަދި ޖަލްސާގެ ޤާނޫނީ އުސޫލު މަސްއަލައެކެވެ. މި މަސްއަލައިގެ މަފްހޫމަކީ، ޤާނޫނު ތަޠުބީޤުކުރެވޭނީ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމަށް ހިނގާ ހާދިސާ ނުވަތަ ކަންކަމުގެ މައްސަލަ ކަމުގައިވާނަމަ. ޤާނޫނަކަށް އަމަލުކުރަމުން ފެށުމުގެ ކުރިން، އެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ކަންކަމުގެ މައްސަލަ އެޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށި ދުވަހުން ފެށިގެން އަމަލުކުރަމުންދާނެއެވެ. އަދި އެކަމަކަށް ފެށިގެން ކުރީގެ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ހުއްޓިދާނެއެވެ.

29. ވުމާއެކު ސާބިތު ނުވަތަ ޤާނޫނު ހަދާ ފަރާތުން ޤާނޫނެއް ފާސްކޮށް އެޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން، އެޤާނޫނު ފާސްކުރުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ޤާނޫނީ ޙާލަތް ތަކާއި އުފެދިފައިވާ ޤާނޫނީ މަރުކަޒުތަކުގެ މައްޗަށް އެ ޤާނޫނު ނުހިނގާނެއެވެ. ނަމަވެސް އެޤާނޫނު ހިނގާނީ އެ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށިފަހުން ދިމާވާ ޙާލަތްތަކުގެ މައްޗަށެވެ.

30. ދުސްތޫރީ އުސޫލަކީ އަދި ކޯޓުތަކުން އަމަލުކުރާ ގޮތަކީ، ޤާނޫނެއް އަމަލުކުރަން ފެށުމަށްފަހު ހިނގާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ނޫނީ ޤާނޫނު ނުހިނގާނެއެވެ. ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް އެ ޤާނޫނުގެ އަސަރު ނުކުރާނެއެވެ. މާނައަކީ، ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަންކަމާއި އުފެދިފައިވާ ޤާނޫނީ މަރުކަޒު (الوضع القانوني legal status) ތަކުގެ މައްޗަށް އެ ޤާނޫނެއް ބަދަލެއް ނުގެނެވޭނެއެވެ. އެފަދަ ކަންކަމާއި އެފަދަ ޤާނޫނީ މަރުކަޒުތަކުގެ މައްޗަށް ދެން ކަނޑައެޅިގެން އެކަމަށް ހިނގާއިރު އަމަލުކުރެވިގެން ދިމާ ޤާނޫނުގެ ދަށުންނެވެ. އެއީ "مبدأ عدم رجعية القوا نين" އަށް އަމަލުކުރުމުގެ ގޮތުންނެވެ.

31. ޤާނޫނީ މި އުސޫލު މަބްދައު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/SC-C/02 (ސޯޝަލް ލިބަރަލް ޕާޓީ ވ. އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަން) ގައި،[15] ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ. އަދި މި ޤަޟިއްޔާއަށް ހަވާލާދީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/HC-A/210 ޤަޟިއްޔާގައިވެސް މި މަބްދައު ނުވަތަ މި އުސޫލު ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ.[16]

---

[15] . ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/SC-C/02 ޤަޟިއްޔާ (ސޯޝަލް ލިބަރަލް ޕާޓީ ވ. އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަން) ގެ ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމްނާމާގެ ޚުލާސާގެ 8 ވަނަ ނުކުތާ.

[16]. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/HC-A/210 ޤަޟިއްޔާ ހުކުމްނާމާގެ ޚުލާސާގެ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގެ ނުކުތާތަކުގެ (ނ).

32. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 (ޔޫސް ނަސީމް ވ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) ގެ ޝަރީޢަތުގައިވެސް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ މި އުސޫލު އަލީގައެވެ.[17]

ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ތަޠްބީޤުކުރާ ޤާނޫނު ތަފާތުވެއްޖެނަމަ

33. ޖިނާއީ ކުށްތަކުގައިވެސް، ދީނީގެ ތަޢުލީމު ޤާނޫނީ ނިޒާމުތަކުގައި ބަލައިގަންނަވާ "لاجريمة إلا بموجب القانون" މި މަބްދައުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކުށުގެ އަދަބުތަކުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ހިނގުން އުސޫލުގެ ގޮތުން ހުއްދަކުރެވިފައި ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް، އަދަބު ލުޔެދީ ނުވަތަ އަދަބުކުރަން ފަދަ ޤާނޫނުގައި، އެ ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދަބު ލުއިނަމަ، ތުހުމަތުގެ މަސްލަޙަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ފަހުން ހެދުނު ޤާނޫނުގައިވާ އެފަދަ ކަމަށް ދިނުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ އަދަބު ކަނޑައެޅެއެވެ.

34. ޤާނޫނު މައްޗަށް އަދަބުގެ ކުށުގެ ކުރި ދިޔައިރު، އަމަލުކުރަމުންދިޔަ ޤާނޫނަށް ނުވަތަ ފަހުން ޤާނޫނުގެ އަސްލަށް ހިނގުމެވެ. ނަމަވެސް މުއްތަހަމަށް ލުއި ވީ ޤާނޫނުގައި (القانون الأصلح للمتهم)، މި މަބްދައުން އިސްތިސްނާކޮށް، ފަހުން ލުޔެދީ، އަދަބުކުރަން ފަހުން ޤާނޫނުގައި، އެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދަބު، ކުރީގެ ޤާނޫނުގައި (ނުވަތަ ކުރީގެ ހާލަތު ހިނގައިދިޔަ އަމަލު ކުރަމުންދިޔަ ޤާނޫނުގައި) ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދަބަށްވުރެ ލުއިކޮށްފައިވާނަމަ، މުއްތަހަމުގެ މައްޗަށް އަދަބު ކަނޑައަޅުމުގައި ތަޠްބީޤުކުރެވޭނީ ފަހުގެ ޤާނޫނެވެ. މި އުސޫލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 59 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާ (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ

---

[17] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 (ޔޫސް ނަސީމް ވ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ނަންބަރު 40).

ޢާރިފް ވ. ރަސްގެން ޢަބްދުﷲ ޢަލީ ޢުމަރު ލިޔުން) ގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 07 ގެ (ހ)، (ށ) އަދި (ނ) ގައި ވެސް ލިޔުއްވާފައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވެއެވެ.

މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި ތަޤާދަމުގެ ޤާނޫނު އަމަލުކުރުން

35. މަދަނީ މައްސަލަ ތަކުގައިވެސް އުސޫލުގެ ގޮތުން އަމަލުކުރެވޭނީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން، އުފެދިފައިވާ ނުވަތަ ލިބިފައިވާ ޤާނޫނީ މަރުތަބާއަށް (الوضع القانوني legal status) ނުވަތަ ޙައިސިއްޔަތަށް، ފަރަޤު ޤާނޫނު ބަދަލުވި ނުވަތަ އިސްލާހު ކުރެވުނު ކަމުގައި ވިޔަސް ކުރިން އޮތްގޮތަށް ދެމިއޮންނަ ގޮތެވެ.

އެގޮތުން، މިސާލަކަށް، އިމާރާތެއް ކުއްޔަށް ދޫކޮށް އެއްބަސްވެ ހިފޭ މުއްދަތަކީ 20 އަހަރު ކަމަށް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވާއިރު، ދަރަނީގެ ދަޢުވާގައި އުފުލާ ކަމަށް 20 އަހަރަށް ތަންދޭ ކުއްޔަށް ދިނުމުގެ އެއްބަސްވުމުގައި އޮތުމަކީ، ފަހުން ޤާނޫނު ބަދަލުވެ ނުވަތަ އިސްލާހުވެ އުވި ކުއްޔަށް ދޫކުރެވޭ އެއްޗެހި ދިމާވާ 08 އަހަރު ކަމަށް، ފަހުގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅައިދީފައިވިޔަސް އެއްބަސްވުން ކުރިއަށް ދާ ޤާނޫނު އެއްގޮތަށް، 20 އަހަރަށް އަރަން ކުއްޔަށް ދިނުމަށް ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ސަޢާބުގައި ދެމިއޮންނާނެއެވެ.

36. ޤާނޫނުގައި އެހެންގޮތަކަށް ކަނޑައަޅައި ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ، އަމަލުކުރެވޭނީ ގޮތް ދިމާވެ ގޮތެވެ. އިސްތިސްނާ ދެވޭކަމުގައި، ފަހުން ހެދޭ ޤާނޫނުގައި، މަސްލަހަތު ނުވަތަ ބަޔަކު ފުރިހަމަ ނުވަތަ ދަރުމަވަންތަ ނުވަތަ އެހެން ފާހަގަކޮށްވެސް ދިރިއުޅުން ނުވަތަ އުފެދުން ޖެހިގެން ޤާނޫނު ކުރި ފާހަގަ ކަނޑައަޅައިދީފައެވެ.[18] މިގޮތަށް އިސްތިސްނާ ދެވޭނެ ކަނޑައަޅައިދީފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިވިލް ކޯޑުގެ

---

[18] ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިވިލް ޓްރާންސެކްޝަންސް ކޯޑު ޤާނޫނު) ގެ 145 ވަނަ މާއްދާގައި މިގޮތަށް އިސްތިސްނާއެއް ކަނޑައަޅައިދީފައިވެއެވެ. އެ މާއްދާގައިވަނީ "07 މާރޗް 2008 ގެ ކުރިން، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އުފެދުނު ކޮމްޕެނީތަކާއި ފަރާތް ހިންގާ ޤާނޫނު

ނަންބަރު 2015/SC-A/08 ޤަޟިއްޔާ (އަބްދުލްމަޖީދު ވ. މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް) ގެ 35 ވަނަ ނުކުތާގައިވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

އިޖުރާއީ ނުވަތަ ޝަކުލީ ޤާނޫނީ ޤަވާއިދުތައް ތަޠުބީޤުކުރުމުގައި "مبدأ عدم رجعية القوانين" އަށް ޢަމަލު ކުރާނެ ގޮތް

37. މިފަދަ ޤާނޫނުތަކަށް ކަމުގައި ބަލާއިރު، މައްސަލަތަކަށް ބަލައި، ޝަރީޢަތުގެ ތަންޒީމް (تنظيم) ކުރުމާއި ގުޅޭ، ޝަކުލީ ޤަވާއިދުތަކުން ހިނގާ ޤާނޫނުތަކެވެ. މިފަދަ ޤާނޫނު ތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ ޝަރީޢަތް އަދާކުރުމާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤަވާއިދާއި، ތަޙުޤީޤާއި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ތަކާއި، އެނޫންވެސް ޝަރީޢަތުގެ ކަންކަން ތަރުތީބުކުރުމާއި ގުޅޭ ޢާއްމު ތަންޒީމް (تنظيم) ކުރާ ޤާނޫނުތަކެވެ.

38. މިފަދަ ޤަވާއިދުތަކުގެ އަސާސް މަޤްޞަދަކީ، މިފަދަ ޤަވާއިދުތަކަށް އަމަލު ކުރުމުގައި رجعي ކަން އަދި ماضي ގައި ހިނގާފައިވާ ކަންކަމުގެ މައްސަލަތަކަށް ހިނގާ ގޮތަކަށް ނުބެލެވިދާނެއެވެ. މިފަދަ ޤާނޫނުތަކަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުން، ހަމަ އެވަގުތުން ޝަރީޢަތްތަކުގެ މައްސަލަތަކަށް، ހިނގާ ތަރުތީބުތަކުގެ މައްސަލަތަކަށްވެސް އަމަލުކުރަން ޖެހޭ ގޮތަށް ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ޤަވާއިދުތަކާއި އެ ގާނޫނުތަކަށް އެއްގޮތަށް ކުރަން ޖެހޭ ކަންކަމެވެ. އެގޮތުން، މިފަދަ إجرائي، شكلي قواعد ތަކަށް އަމަލުކުރުމުގައި، ތަފާސް ނޫން ކަމަކަށް ހިނގަމުން ދާ ޝަރީޢަތެއް ވިސްނައިލުން، ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ޤާނޫނުގެ ޝަރުޠުތަކާއި، އެ ޝަރުޠު ހިނގައިދާ އުޞޫލު މައްސަލަ ތަރުތީބުކޮށް، ޝަރީޢަތް ހިނގަމުން އައިސް ޖިނާއީ ފާއިތުވެދިޔަ ކަންތައް، އަދި ތަރުތީބުތަކުގެ މައްސަލަ ބަލަމުން ކުރާނެ ޝަރުޠު ހިނގައިދާ ގޮތަކަށް މައްސަލަތަކެއް ބަލަމުންދާ ޝަރީޢަތް އަދާކުރުމުގެ އުޞޫލު

ޤާނޫނުގައި މިފަދަ ޤަވާއިދުތަކަށް ބަދަލު ގެނެސް، ހިނގަމުން ދާ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާތަކަށް ކަނޑައަޅާ ގޮތް ޝަރީޢަތުގެ މައްސަލަތަކަށް ތަޠުބީޤުކުރުމުގައި، ކުރިން ފާއިތުވެފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާތަކަށް އަސަރު ނުކުރާ ގޮތަށް، އެ ޤާނޫނުތަކަށް ތާޢީދުކުރެވޭ ޤާނޫނުގެ ބަދަލުތަކަށް ތަޠުބީޤުކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އެ ޤާނޫނުގައިވާ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަކޮށް، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އެ ޤާނޫނު ތަޠުބީޤުކުރެވޭނެއެވެ."

[illegible]

މައްސަލަ ނުބެލޭނެކަމަށް ނުބުނެވޭނެއެވެ. އަދި އެފަދައިން ބުނާ ބުނުމަކީ ބަލައިގެން އަމަލު ކުރެވޭނެ ބުނުމެއްވެސް ނޫނެވެ.

39. إجرائي، شكلي قواعد ތަކަށް ކޯޓުތަކުންނާއި [illegible]

40. ކޯޓުތަކުގެ [illegible] ނަންބަރު 2011/HC-A/210 [illegible] ([illegible]) [illegible][19]

---

[19] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/HC-A/210 [illegible]

41. މިފަދަ إجرائي، شكلي قواعد ތަކަށް ކޯޓުތަކުންނާއި ޓްރައިބިއުނަލްތަކުން އަމަލުކުރުމުގައި، [illegible] ހިނގިއިރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] ހިނގިއިރު [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލްތަކުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މިފަދަ [illegible] [illegible] ޤާނޫނު [illegible] ނުވަތަ ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު [illegible] ނުވަތަ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible]. މިފަދަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]:

42. އަޙްމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 02 ޖަނަވަރީ 2019 އިން ފެށިގެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަޙްމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 28 ޖަނަވަރީ 2020 ގައެވެ.

43. ވަޒީފާއާބެހޭ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 25 ފެބުރުއަރީ 2020 ގައެވެ. [illegible]، އަޙްމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަޙްމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 34 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 5 ވަނަ

ނަންބަރުން އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައިވާ [illegible]، އަޙްމަދު ޒަކީ ހުށަހެޅި އެ މައްސަލައަކީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން [illegible] މައްސަލައެއްކަމުގައި އެ ޓްރައިބިއުނަލުން 30 އޭޕްރީލް 2020 ގައި ނިންމިއެވެ.[20]

44. އަޙްމަދު ޒަކީގެ ފަރާތުން ދެން އެ މައްސަލަ ހުށަހެޅި ސިވިލް ކޯޓަށެވެ. ނަމަވެސް، އެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] ވަނީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާހު 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 ގައި އަމަލުކުރަން ފެށުމުން، މިފަދަ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ލިބި، އަދި އެފަދަ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ސިވިލް ކޯޓަށް ގެއްލިފައެވެ. އެހެންކަމުން، އަޙްމަދު ޒަކީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލާ ގުޅޭގޮތުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-D(RN)2020/39 (08 އޮކްޓޫބަރު 2020) [illegible] ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ އެ މައްސަލައަކީ ސިވިލް ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ނެތް މައްސަލައެއްކަމުގައެވެ. ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] އެގޮތަށް ނިންމި ސަބަބަކީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއިން ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް އެ މައްސަލަތައް ބެލުން އިސްތިސްނާ ކުރެވުން ދާއިރާތަކާއި ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާގެ މައްސަލަތަކަށް ގޮތުން މިހާރު އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައި ނުވާކަން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 06 ވަނަ އިސްލާހުން [illegible] [illegible]، އެހެން ޤާނޫނުތަކުން އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައިވާ ދާއިރާތަކާއި ފަރާތްތަކުގެ [illegible] ނުވަތަ [illegible] ޚާއްޞަކަމުގެ އެންމެހައި ވަޒީފާގެ މައްސަލަތައް [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިސްނާ [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 28 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ [illegible] ބަލާއިރު ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް [illegible] އެނގެން އޮތުމުން، އަޙްމަދު ޒަކީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައަކީ [illegible] ޤާނޫނަކުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން މައްސަލަ ބެލުން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ދާއިރާގެ ވަޒީފާގެ މައްސަލައަކަށް ނުވާތީ ކަމަށެވެ.

---

[20] ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ ނަންބަރު 45/VTR/2020 މައްސަލަ.

45. ސިވިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރުގެ އެ ނިންމުން ރަނގަޅުނޫންކަމަށް ބުނެ އެ ނިންމުން އުވުން ބަލައި ދިނުމަށް އެދި އަޙްމަދު ޖަލީލުގެ ފާތުމަތުން 19 އޮގަސްޓު 2020 ގައި ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ސިވިލް ކޯޓުގެ އިސްޤާޟީ ނިންމާފައިވީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-D(RN)2020/39 (08 އޮކްޓޯބަރު 2020) ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އުވުން [illegible] [illegible] ސަބަބު އަދި ގާނޫނީ ހަމައެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ރަޖިސްޓްރާރުގެ އެ ނިންމުމަކީ ތާއީދުކުރާ އެގޮތުގެ މަތިންނެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ މިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ އިސްޤާޟީ 04 ނޮވެމްބަރު 2020 ތާރީޚުގައި ނިންމާފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 09/Cv-C(A)/2020 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އުވުން ބަލައި ނިންމިގޮތް" އެވެ.

46. އަޙްމަދު ޖަލީލުގެ ފާތުމަތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައަކީ ހިސާބުގެ އިސް މަޤާމުގައި ހުރި ފާތުމަތު ފަޔާޒާން ވަކިކުރުމުގެ މައްސަލައެކެވެ. އެގޮތުން މައްސަލަ ފަޔާޒާއަށް ޤާނޫނުން 06 ފަހަރު އިޢުލާނު ގެނެވި، އެ އިޢުލާނަށް 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 ތާރީޚުގައި އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ސިވިލް ކޯޓުން ބަލަމުންދިޔަ މައްސަލައިގައިކަމަށް ވިނަމަވެސް، ފަޔާޒާއަށް ޤާނޫނުން ގެނެވުނު 06 ފަހަރު އިޢުލާނަށް 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 ގައި އަމަލުކުރަން ފެށުމާއި، އެފަދަ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ސިވިލް ކޯޓަށް ލިބި ގެއްލިފައެވެ. އަޙްމަދު ޖަލީލުގެ ފާތުމަތުން ހުށަހެޅި ފަޔާޒާގެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިއިރު، އެފަދަ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިފައިވަނީ ފަޔާޒާއަށް [illegible]

47. ފަޔާޒާއަށް ޤާނޫނުން 06 ފަހަރު އިޢުލާނު ގެނެވި، އެ އިޢުލާނަށް 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 ގައި އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ މިފަދަ ފަޔާޒާގެ މައްސަލަތައް ބަލާނީ ސިވިލް ކޯޓުން ކަމުގައި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅައި، އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ހާލަތުގައި ފިޔަވައި، ފަޔާޒާއަށް ޤާނޫނުން ގެނެވުނު 06 ފަހަރު އިޢުލާނަށް

އަމަލުކުރަން ފެށި ތާރީޚުގެ ފަހުން ސިވިލް ކޯޓުން މިފަދަ ވަޒީފާގެ މައްސަލައެއް ބެލިދާނެކަމަކަށް ނުފެނެއެވެ. ޤާނޫނަށް ބަލާއިރު، މިފަދަ އިސްތިސްނާއެއް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިނުވެއެވެ.

އެހެންކަމުން، [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible]

48. އެހެންކަމުން، [illegible] ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] 19 އޮކްޓޫބަރު 2020 ގައި ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން، [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible]

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ސަބަބުތަކަށް [illegible] [illegible]، ށ.ފޯކައިދޫ / [illegible] އަޙްމަދު ޢަލީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި ސިވިލް ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ނެތް މައްސަލައެއްކަމަށް އެ ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރ ނިންމާފައިވާ ނިންމުން މުރާޖަޢާކޮށްދިނުމަށް އެދި އަޙްމަދު ޢަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރގެ ނިންމުން އެ [illegible] [illegible] [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 09/Cv-C(A)/2020 ރަޖިސްޓްރާރގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމުމުގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުން [illegible]، އަޙްމަދު ޢަލީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި އެ ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ހުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ [illegible] ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި މައްސަލަ ބެލި ޤާޟީން:

ޤާޟީ ޝުޢައިބް ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާ

ޤާޟީ ޢަލީ ސަމީރު
(ރިޔާސަތު)

ޤާޟީ ޙުސައިން ޝަހީދު